

Psihoterapeitu profesionālās darbības tiesiskā pamata dilemma

Ligita Landzmane

Konfliktoloģijas institūts, Latvija

Ievads. Latvijā ir samilzušas domstarpības praktizējošu psihoterapeitu vidū. Ārstu profesionālā organizācija publiski pauž viedokli, ka psihoterapeita pakalpojumus var sniegt tikai personas ar ārsta grādu. Savukārt psihoterapeitus-psihologus pārstāvošā profesionālā organizācija publiski iebilst. Tā apgalvo, ka psihoterapija nav tikai veselības jomas procedūra, tādēļ psihoterapeita pakalpojumus drīkst piedāvāt arī speciālisti bez medicīniskās izglītības. Juridiski un faktiski korekti atrisināt domstarpības iespējams, izmantojot šajā darbā ietvertos zinātniskā izpētē balstītus atzinumus un ieteikumus.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Pētījuma mērķis ir piedāvāt loģiski pamatotus priekšlikumus pašreizējo psihoterapijas praktiķu profesionālās darbības tiesiskā un faktiskā pamata korektai sakārtošanai. Lai izprastu psihoterapeita profesionālās darbības tiesisko pamatojumu, veikta Latvijā spēkā esošu normatīvo aktu satura analīze. Problēmu identificēšanai lietota normatīvu salīdzinošā analīze. Secinājumu un priekšlikumu noformēšanai izmantota juridiskā un juridiski konfliktoloģiskā metodoloģija.

Rezultāti. Latvijas likumdevējs psihoterapeitu profesionālo darbību tiešā veidā nav regulējis. Tomēr netiešā veidā darbība ir regulēta. Ar Starptautisko standartizēto profesiju klasifikatoru saskaņots Latvijas profesiju klasifikators (apstiprināts LR MK noteikumos Nr. 461) nosaka, ka psihoterapeita profesija (Nr. 2212 96), ietilpst 2. lielās profesiju grupas “vecākie speciālisti” 22. apakšgrupas “vecākie veselības aprūpes jomas speciālisti” 221. mazajā grupā “ārsti”. Savukārt Ārstniecības likuma 37. pants nosaka, ka ārsts ir ārstniecības persona, kura ieguvusi izglītību, kas atbilst likumā “Par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzīšanu” noteiktajām prasībām.

Profesiju klasifikatorā visas psihologa profesijas ievietotas profesiju grupā Nr. 2634 “psihologi”. Šī grupa ir ievietota 2. lielās profesiju grupas “vecākie speciālisti” 26. apakšgrupas “juridisko, sociālo un kultūras lietu vecākie speciālisti” 263. mazās grupas “sociālo un reliģisko lietu vecākie speciālisti” ietvarā. Noteikts, ka psihologu profesijas apakšgrupu pārstāvji ir: klīniskais, izglītības, eksperimentālo procesu, ražošanas, profesiju / amatu, sociopsihologs, organizācijas un praktiskais psihologs, arī psihologs, psihologa asistents un psihologs konsultants. Profesiju klasifikatorā ar terapiju saistītas profesijas ietilpst profesiju grupās “veselības aprūpes jomas vecākie speciālisti un speciālisti”. Paredzēts, ka šo profesiju pārstāvji izglītības programmās apgūst veselības aprūpes un medicīnas nozares zināšanas un prasmes. Psihoterapeita profesija psihologa profesiju grupā nav iekļauta.

Secinājumi. Saskaņā ar Profesijas standartu un iegūto izglītību formāli Latvijā par psihoterapeitiem uzskatāmi ārsti. Tomēr, risinot psihoterapeitu profesionālās darbības tiesiskā pamata dilemmu, vērā jāņem fakts, ka arī psihologi Latvijā ilgstoši piedāvā psihoterapeita pakalpojumus.

Lai atrisinātu profesijas nosaukuma lietojuma problēmu, abpusēji pieņemamā veidā ir jāvienojas par tiesiski un faktiski korektu risinājumu, tā skaitā: 1) ekskluzīvas psihoterapeita profesijas nosaukuma lietojuma tiesības nodošanu ārstiem; 2) psihoterapeitu-psihologu realizētās profesionālās darbības satura pārnese uz: a) kādu no psihologu profesijas grupā jau esošām profesijām; b) jaunradītu psihologa profesiju grupas ietvarā integrētu profesiju; 3) tālākizglītības programmas izveidi, lai psihoterapeiti-psihologi, kuri savā profesionālajā darbībā turpmāk vēlas lietot terapeita nosaukumu, terapijas veidam atbilstošā apjomā un kvalitātē varētu apgūt veselības aprūpes speciālistiem paredzētās kompetences.